

16.6.2022

VMJulkICT

Päivi Anttila, Sami Kettunen

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen ohjausryhmä

Aika 16.6.2022 klo 14.00-16.00

Paikka Teams

Osallistujat	Maria Nikkilä	tietohallintoneuvos, VM	vpj
	Mikko Levämäki	erityisasiantuntija, SM	jäsen
	Johanna Kari	neuvotteleva virkamies, SM	varajäsen
	Maija Ahokas	yksikön johtaja, LVM	varajäsen
	Tomi Kytölä	erityisasiantuntija, OKM	jäsen
	Liisa Huhtala	hallitusneuvos, TEM	jäsen
	Sihteeristö:		
	Teemu Kääriäinen	erityisasiantuntija, VM	
	Kimmo Mäkinen	erityisasiantuntija, VM	
	Riitta Partala	johtaja, DVV	
	Sami Kettunen	hankepääällikkö, VM	pääsihteeri
	Päivi Anttila	hankekoordinaattori, VM	sihteeri
Erikseen kutsuttuna	Emilia Laitala	erityisasiantuntija, VM	
Poissa	Jarkko Levasma	ICT-johtaja, VM	pj
	Laura Eiro	ylivohtaja, LVM	jäsen
	Teemupekka Virtanen	erityisasiantuntija, STM	jäsen
	Maarit Puhto	tietohallintopääällikkö, STM	varajäsen
	Markus Rahkola	erityisasiantuntija, VM	sihteeristö
	Juhani Ruutu	ylitarkastaja, POHA	sihteeristö

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen (Maria Nikkilä)

Päätösesitys: Hyväksytään kokouksen esityslista.

Päätös: Hyväksyttiin.

2. Edellisten kokouksien pöytäkirjojen hyväksyminen (liitteet 1a ja b) (Maria Nikkilä)

Päätösesitys: Hyväksytään edellisten kokousten pöytäkirjat (5.5. ohjausryhmä ja 23.5. ylimääräinen ohjausryhmä).

Päätös: Hyväksyttiin.

3. Hankkeen tilannekatsaus ja riskit (liite 2)

Sami Kettunen esittelijänä.

Mennyt kausi / Tulokset

HE-luonnosta on täydennetty puuttuvien osien, mm. muutokset päälinjoihin, vaikutustenarviointiin ja tekniset muutokset pykäliin.

Digi- ja väestötietovirastossa on jatkettu säännöllisiä webinaareja, säännöllisiä Toolbox-tapaamisia ja -webinaareja. DVV on julkaissut vaihtoehtoisen välineen tarjouspyynnön. Lanseerauskumppani on valittu ja lanseeraussuunnitelmasta on valmisteltu ensimmäinen versio sekä viestintäsuunnitelma on päivitetty. Sähköisen asioinnin käyttötapauksen teknisen toteutuksen kokeilu ulkopuolisten kumppaneiden kanssa on toteutettu. Etärekisteröinnin kilpailutus on keskeytetty, kilpailutus käynnistetään uudelleen ennen lomia.

Poliisihallituksessa QR-koodilukijoiden hankintasopimus on tehty ja MHEKO-järjestelmän toteutusta on jatkettu.

Kuluva kausi / Tekeillä

Lausuntoyhteenveto on valmistunut 15.6. ja se julkaistaan viikolla 25. Vaikutusarvioinnin osalta on tehty markkinaselvitystä luonnollisen henkilön tunnistusvälineen osalta ja käyttöalaa on tarkasteltu. Kilpailuvaikutukset ovat osittain kesken, laintarkastuksen huomioita työstetään elokuun loppuun.

Digi- ja väestötietovirastossa henkilöllisyyden osoittamisen toteutus jatkuu. Tarkastussovelluksen ensimmäinen pilottiversio mahdollistaa käyntiasioinnin pilotoinnin. Myös identiteetin hallinnan toteutus sekä termityö ja sisältömuotoilu

jatkuvat. Lisäksi edistetään lanseeraussuunnitelmaa ja tehdään päätös sovelluksen nimestä. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen hankinta on tekeillä.

Poliisihallituksessa on tekeillä QR-koodilukijoiden tilaus. MHEKO-järjestelmän IT-luovutus on sovittu 23.6.2022. Sovellustoimittajan osalta IT-asennukset on aloitettu ja ovat käynnissä.

Tulevalla kaudella on tavoitteena valmistella HE eduskunnalle 09/2023. DVV: osallistuminen DEP-rahoitushakuun, tietosuoja-arvioinnin ja työkirjojen työstämisen aloittaminen DPIA, 'Hackaton' ja 'hack day' loppusyksyyn. POHA: QR-koodilukijoiden jakelu, IT-luovutus ja testaus, auditointi viikolla 48.

Eskaloinnit ja linjaukset

EU:n eIDAS-asetusluonnoksella on vaikutuksia lainsäädäntötyöhön ja aikatauluihin. Tekninen toteutus ei henkilöllisyyden osoittamisen osalta ole edennyt suunnitelmien mukaan ja siihen liittyy edelleen riskejä. Lainsäädäntötyön aikataulu on kriittinen. Vaikutustenarviointi on vielä osin kesken.

Linjaus digitaalisen henkilöllisyyden pilvipalvelun käytöstä EU/ETA-alueella, tarve päätökselle noudatettavasta vaatimusten viitekehuksesta. Kilpailuoikeudellinen riski nähdään edelleen ja sitä on punnittava yhdenvertaisuuden kanssa. Jos järjestelmätoteutus ei valmistu aikataulussa, on edessä suuri aikatauluriski. Linjaus pilvipalvelun sijainnista EU/ETA alueella on kirjattu hallintatoimiin siten, että pyritään löytämään yhteisymmärrys VM-SM –tasolla.

Päätös: Otettiin tiedoksi.

4. HE-säädösehdotuksiin tulleet kirjalliset kommentit ja yhteenveto vaikutustenarvioinnista (liite 3)

Sami Kettunen esittelijänä.

Ohjausryhmältä pyydettiin kirjallisia kommentteja hallituksen esityksen luonnoksen pykälistä edellisen kokouksen jälkeen. Kommentit saatiin sisäministeriöstä ja opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Lausuntopalautteessa esitettiin useita vaikutusten arviointiin liittyviä täydennys- ja muutostarpeita, mm. vaikutukset turvallisuuteen (rikostorjunta ja turvallisuus, henkilötietojen käsittely ja tietosuoja, tietoturvallisuus), vaikutukset viranomaisten tehtäviin (myöntävät viranomaiset, muut viranomaiset), Taloudelliset vaikutukset (kuluttajat, julkinen talous, yksityiset toimijat), Vaikutukset eri käyttäjäryhmiin (alaikäiset, ulkomaalaiset, erityisryhmät), Vaikutukset yrityksiin palveluiden tarjoajina ja Kilpailuvaikutukset.

Keskeiset täydennykset

Rikostentorjunta ja turvallisuus

Lisätty huomioita etärekisteröinnin turvallisuuteen etenkin käytettävän kasvojentunnistuksen turvallisuuden osalta sekä lisätty kuvaus Poliisin ja DVV:n tarpeeseen reagoida tilanteisiin, joissa epäillään välineiden väärinkäyttöä (esim. identiteettivarkaus) siten, että välineiden väärinkäyttö voidaan tarvittaessa estää. Lisäksi kuvattiin tarpeita reagoida tilanteisiin, joissa epäillään asiointipalveluiden väärinkäytöksiä (esim. tietojen kalastelu) ja estää väärinkäyttö asiointipalveluiden osalta. Lisätty kuvaus DVV:n kyvystä havainnoida ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen väärinkäyttötilanteita esim. silloin jos etärekisteröintiä pyritään väärinkäyttämään haittaamistarkoituksessa (rekisteröidään suuria määriä digitaalisia identiteettejä väärin perustein). Peräänkuulutettu DVV:n ja Poliisin tarvetta ajantasaisen uhkatiedon ja riittävien tietoturvakontrollien ylläpitämiseksi. On tuotu esille tarvetta viestiä loppukäyttäjille ja asiointipalveluille digitaalisen henkilöllisyyden turvallisesta ja tietosuojaan huomioivasta käytöstä. On nostettu esille tarve asiointipalveluille kyetä ilmoittamaan Poliisille ja DVV:lle digitaaliseen henkilöllisyyteen liittyvistä väärinkäyttötilanteista.

Henkilötietojen käsittely ja tietosuoja

Terävöitetty tarvetta yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukaiselle laajalle tietosuoja-vaikutusten arvioinnille. Lisätty kuvaus lokitietojen tietosuojaan huomioivasta tallentamisesta ja niiden käyttämisestä väärinkäyttötilanteiden jälkikäiteanalyysissä. Tarkennettu varmennettujen henkilötietojen tuoreuttamiseen liittyvien toimenpiteiden kuvausta. On tuotu esille tarve digitaalisen henkilöllisyyden tietosuojaan ja tietoturvan huomioivaan viestintään, koulutukseen, ja opastukseen, jota kohdistettaisiin loppukäyttäjille ja asiointipalveluille. Tarkennettu asiointipalveluilta edellytettäviä tietosuoja-toimenpiteitä liittyen tietojen osoittamiseen asiointipalveluille. Lisätty tarve yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiselle oletusarvoisen tietosuojaan toteutumiselle ja eettisten näkökohtien huomioimiselle. Terävöitetty valikoivan esittämisen ja tietojen minimoinnin periaatteiden toteutumisen periaatteita. Tarkennettu tarvittavia toimenpiteitä vahvan sähköisen tunnistamisen kyberresilienssin takaamiseen kansainvälisissä kriisitilanteissa (nostettiin esiin tarve jatkuvuudenhallinnan toimenpiteiden määrittämiseksi). On nostettu esiin tarve kyetä tuottamaan uhkamallin ja riskikartoituksen pohjalta riittävät tietoturvakontrollit joustavasti, joilla voidaan vastata muutuvaan tietoturvan uhkaympäristöön. On tuotu esille tarve huomioida mobiililaitteiden elinkaari suunniteltaessa mobiilipäätelaitteen kyvykkyyksiin perustuvia tietoturva-kontrolleja. Tarkennettu useiden laitteiden käyttämisen periaatteita. Tarkennettu välineiden peruuttamiseen ja asiointipalveluiden estämiseen liittyviä toimenpiteitä väärinkäyttötilanteissa. Tarkennettu periaatteita mobiilipäätelaitteiden haittaohjelmasuojauksen osalta takaamaan

mobiilipäätelaitteisiin tallennettujen henkilötietojen eheys ja luottamuksellisuus. Tarkennettu luottaville tahoille asetettuja vaatimuksia tietoturvan toteutumisen osalta. Tarkennettu periaatteita tietoturva vaatimusten osalta määrittävistä turvallisista salausalgoritmeista. Tarkennettu periaatteita vaatimuksen mukaisuuden arvioinnissa käytettävien tietoturvakriteeristöjen valinnasta. Tarkennettu asiointipalvelujen tietoturvallisen tunnistamisen periaatteita ja toimenpiteitä etärekisteröinnin ja sen käyttämän kasvojentunnistuksen turvallisuuden takaamiseksi.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Vaikutukset tehtäviin ja toimintatapoihin

- Ulkoasiainhallinnon osalta lisätty lakisääteisten tehtävien (myöntämiseen liittyvä asiakaspalvelu) lisäksi mm. koulutuksiin liittyvät tehtävät.
- Traficomien osalta lisätty lakisääteisten tehtävien (lausuminen arviointikriteeristöä, lausuminen auditoinneista) lisäksi mm. arviointikriteeristön valmistelun tukitehtäviin, tiedottamiseen ja yhteydenpitoon Digi- ja väestötietoviraston ja luottamusverkoston suuntaan, mahdollisten häiriötilanteiden selvittämiseen, mikäli häiriötilanteet vaikuttavat luottamusverkostoon, Traficomien määräysten, ohjeiden ja suositusten mahdollisiin päivitystarpeisiin yhteentoimivuuden varmistamiseksi sekä kansalaisten neuvontaan uusien välineiden suhteesta olemassa oleviin vahvan sähköisen tunnistamisen välineisiin. Lisäksi Traficomille nähdään vähintään avustava rooli, kun ehdotettua ratkaisua lähdetään notifiomaan EU:n rajat ylittäväksi ratkaisuksi, sekä avustava rooli Digi- ja väestötietoviraston lukijasovelluksen määräyksen valmistelussa.
- Valtorin osalta tehtäviä lisätty (sovelluksen jakelu virkapuhelimiin)

Vaikutukset organisaatioon ja henkilöstöön

- Vaikutuksia DVV:n sekä poliisin henkilöstöön täsmennetty rahoitusmallin tarkennuttua, vaikutuksia Traficomien henkilöstöön, vaikutuksia Opetushallituksen neuvontaan ja viestintään arvioitu (ulkomaalaisten etärekisteröintiin ja alaikäisten tunnistamiseen liittyvä).

Vaikutukset viranomaisten tiedonhallintaan

- Lisätty Poliisihallitus kuultavaksi tahoksi Traficomien lisäksi tietoturvakriteeristöjen osalta.

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset kuluttajiin

- Kustannusvaikutuksia passien ja henkilökorttien hintoihin täsmennetty digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta (mm. ydinidentiteetin todisteen kustannukset siirretty budjettirahoitteiseksi) – arvio noin 1€.
- Ulkomaalaisen asiointivälineen kustannusvaikutuksia asiakashintoihin täsmennetty (mm. ydinidentiteetin todisteen kustannukset siirretty budjettirahoitteiseksi) – arvio noin 13€ (OKM:n tuoreet kommentit työn alla).
- Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen kustannusvaikutuksia asiakashintoihin täsmennetty – arvio noin 24-62€. Edelleen jatkovalmistelussa hintojen mahdollisen subventoinnin osalta.

Vaikutukset julkiseen talouteen

- Hankkeen kehittämiskustannuksia täsmennetty. Vaikutuksia DVV:n määrärahoihin täsmennetty (mm. ydinidentiteetin todisteen kustannukset siirretty budjettirahoitteiseksi). Arvioitu vaikutuksia ulkoasiainhallinnolle (tällä vaikutuksia myös edustustojen myöntämien asiakirjojen hintoihin). Arvioitu vaikutuksia Traficomille sekä Maahanmuuttovirastolle.

Vaikutukset yksityisiin toimijoihin

- Lausunnoista ei saatu juurikaan täsmennyksiä

Vaikutukset eri käyttäjäryhmiin

- Alaikäiset (Perusteluja täsmennetty huoltajan suostumuksen osalta).
- Ulkomaalaiset (OKM:n tuoreet kommentit vielä työn alla).
- Erityisryhmät. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2019/882 tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista tulee asettamaan yhdenmukaisia esteettömyysvaatimuksia EU-sisämarkkinoilla myytävälle päätelaitteille. Direktiivin toimeenpanevat kansalliset lakiehdotukset ovat parhaillaan eduskuntakäsittelyssä ja ehdotettavien esteettömyyttä koskevien lakien soveltaminen alkaisi ehdotuksen mukaan vuonna 2025.

Vaikutukset yrityksiin palveluiden tarjoajina

- Luve-toimijoita on lähestytty luonnollisen henkilön tunnistusvälineen osalta kyselyllä. On pyritty arvioimaan tarkemmin markkinoiden tilannetta sekä vaikutuksia siitä, mikäli luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä tarjottaisiin myös yksityiselle sektorille. On täsmennetty vaikutuksia tunnistusvälineiden sekä välityspalveluiden tarjoajiin erityisesti digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta.

Kilpailuvaikutukset

- Kilpailuoikeudellista analyysiä on täsmennetty yhteistyössä KKV:n kanssa – keskusteluja jatketaan edelleen. Tavattu myös mm. Ficom ry. Avoimia yksityiskohtia edelleen, hankkeen toteutumisen kannalta kohtalokkaita johtopäätöksiä ei ole kuitenkaan odotettavissa. Keskeiset esityksen mukaiset

palvelut voidaan edelleen katsoa julkisen vallan tehtäväksi. Joiltain osin voidaan kuitenkin tulkita taloudelliseksi toiminnaksi – perusteluissa tulee osoittaa, että toiminta on EU:n kilpailu- ja valtiontukisääntöjen mukaista.

Päätös: Otettiin tiedoksi.

5. Lausuntoyhteenveto (liite 4)

Sami Kettunen esitteli lausuntoyhteenvetoluonnosta sisällysluettelon pohjalta.

Tiedoksi ohjausryhmälle käynnissä oleva valmistelu luonnollisen henkilön tunnistusvälineen osalta. Luonnollisen henkilön tunnistusväline oli hallituksen esitysluonnoksessa kirjattu tehdyn selvityksen pohjalta siten, että pääsy kyseisellä välineellä olisi vain julkisen sektorin palveluihin. Saimme palautetta isoilta toimijoilta siitä, että vaikka tarjottaisiin luonnollisen henkilön tunnistusvälineen ratkaisu yksityiselle sektorille, yksityisen sektorin palvelut voisivat jättää sen hyväksymättä. Valtiovarainministeriön esitys on, että mennään alkuperäisellä käyttöalalla mutta asiasta käydään vielä keskustelua poliittisella puolella.

Tavoitteena on kirjoittaa viimeiset pykälät elokuun aikana, ja esitys olisi menossa syyskuussa budjettilakina eduskuntaan ja talousprosessissa ensi vuoden talousarvioon. Pyritään kestävään ja yhdenvertaiseen ratkaisuun.

Päätös: Otettiin tiedoksi. Valmis HE tuodaan 1.9. kokoukseen tiedoksi.

6. Muut asiat (Maria Nikkilä)

- Digitaalisen henkilöllisyyden kokonaisuuden tilannekuva - tilaisuus 2.11. klo 8.30-12.30 (varsinainen ohjelma klo 9-11.30)
- Tulevat kokoukset: 1.9, 6.10, 3.11. ja 1.12. klo 14-16

7. Kokouksen päättäminen (Maria Nikkilä)

Kokous päättyi klo 14.50.

Liitteet

Liite 1a Pöytäkirja ohjausryhmä 5.5.2022

Liite 1b Pöytäkirja ylimääräinen ohjausryhmä 23.5.2022

Liite 2 Hankkeen tilannekatsaus ja riskit

Liite 3 HE-säädösehdotuksiin tulleet kirjalliset kommentit ja yhteenveto vaikutustendarviinnista

Liite 4 Lausuntoyhteenveto (luonnos, ei julkaistavaksi)